

Ortaokullarda İşlenen Beden Eğitimi ve Spor Derslerinin, Sportmenlik Davranışlarına Katkısının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Serkan HACICAFEROĞLU¹, Mehmet Hasan SELÇUK², Burhanettin HACICAFEROĞLU³, Özgür KARATAŞ⁴

¹ Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Rize, TÜRKİYE

² Milli Eğitim Müdürlüğü, Malatya, TÜRKİYE

³ Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü, Antalya, TÜRKİYE

⁴ İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Malatya, TÜRKİYE

Email: serkanhacicaferoglu@gmail.com

Özet

Bu çalışma; Ortaokullarda işlenen beden eğitimi ve spor derslerinin sportmenlik davranışlarına olan katkısını bazı değişkenler açısından belirleyebilmek amacıyla yapılmıştır. Genel tarama modeli kullanılarak yapılan araştırmanın evrenini, Malatya ili Battalgazi ilçesinde, devlete bağlı ortaokullarda okuyan öğrenciler oluştururken, araştırmanın örneklemini; evrenden tesadüfî yöntemle seçilmiş, “Atatürk, Barbaros, Türk Telekom, Türkiye’ m ve Vakıfbank” ortaokullarında okuyan 670 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “*Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği (BEDSDÖ)*” kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizi SPSS 20 paket programı yardımıyla yapılmış ve hesaplamalarda aritmetik ortalama, t- testi ve tekyönlü varyans analizi (ANOVA) testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin ölçeğe verdikleri yanıtlardan hareketle, ölçeğin genel aritmetik ortalamasının beklenenden düşük olduğu, cinsiyet ve babanın eğitim düzeyi demografik değişkenlerine bağlı olarak öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerinin sportmenlik davranışlarına olan katkısı hakkındaki görüşlerinin birbirine denk olduğu, ancak sınıf düzeyine bağlı olarak öğrenciler arasında anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sportmenlik, Ortaokul, Sportmenlik Davranışları, Öğrenciler

Examining the Contribution of Physical Education and Sports Courses in the Secondary School to the Sportsmanship Behaviours in Terms of Some Variables

Abstract

This study was carried out in order to determine the contribution of the physical education and sports classes in the secondary school to the sportsmanship behaviours in terms of some variables. The population of the study, which was carried out using a general screening model, consists of students from the government-dependent secondary schools in the county, of Malatya Battalgazi, and its sampling consists of 670 students, studying at “Atatürk, Barbaros, Türk Telekom, Türkiye’ m and Vakifbank” public secondary schools in the city centre of Malatya, chosen from the these schools by a random method. In the research, *“Physical Education Courses Sportsmanship Behaviours Scale”* is used as a data collecting tool. Analysis of data obtained from the research was conducted with the help of a SPSS 20 package program and arithmetic mean, t-test and one-way analysis of variance (ANOVA) were used in the calculation. As the result of the study, relying on the answers the students have given to the scale it has been determined that the overall arithmetic mean of the scale was lower than expected, that the views on the contribution of the physical education and sports classes to sportsmanship behaviours were equivalent to each other depending on the demographic variables of gender and father’s education level, however, there were significant differences among students depending on the grade level.

Keywords: Sportsmanship, Secondary School, Sportsmanship Behaviour, Students

Giriş

Son yıllarda Türkiye’de çok sık karşımıza çıkan sportmenlik kavramı genellikle spor organizasyonları içerisinde değerlendirilen bir kavram olmakla birlikte hayatın tüm alanlarında; karşılıklı haklara saygıyı, adil ve dürüst olmayı simgeleyen ve uygulanması gereken temel ahlaki değerler olarak ifade edilmektedir (Tel, 2014).

Spor kavramı; barış, hoşgörü, eşitlik, disiplin, erdem, hak, hukuk, mutluluk, sevgi ve saygı gibi insan onuruna yakışır kavramları bünyesinde taşıdığı gibi hüznün, keder, stres gibi yine insani özellik taşıyan kavramları da içermektedir. Sportmenlik kavramı ise en başta insan onuruna gösterilen saygının ifadesi olarak ortaya çıkmış daha sonraları sporun her aşamasında hakça ve dürüstçe oyun oynamanın ahlaki ilkesi çerçevesinde kendisini kabul ettirmiştir (Pehlivan, 2004).

Sportif etkinlikler (yarışma, turnuva, vb.) belirlenen hedefe ulaşma ve galip gelme gibi süreçlerden oluşmaktadır. Sportif etkinlikler bireye fiziksel ve zihinsel gelişim sağlamanın yanında bireye mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve galip gelme gibi kazanımlarda sağlayabilmektedir. Ancak aşırı kazanma isteği bireyleri kimi zaman sportif kuralların dışına çıkmasına da neden olmaktadır. Bu gibi durumlar sporun saygı, barış ve sosyalleştirici gibi eğitici yönünün dışına çıkılarak; saldırgan, rahatsızlık verici ve huzur bozucu davranışların sergilenmesine sebebiyet verebilmektedir. Gerek sahalarda gerekse tribünlerde görünen şiddet olayları sporun sosyalleştirici ve eğitici yönünün ne derece gerçekleştirilebildiğinin sorgulanması açısından önemlidir (Tanrıverdi, 2012).

Sporda önemli olan rakibe saygı duyma, ona değer verme ve kurallara uymadır. Yani sporun önemli süreçlerinden birisi de kuralların olması ve bu kurallara uyulmasıdır. Sportif ilkelere uyulmadığı ve kurallarının dışına çıkıldığı takdirde artık spordan değil de bir kavga ya da kargaşadan bir kaostan söz edilebilir. Sporun ahlaki ve evrensel olmayan davranışlarla anılmaması gerekir, çünkü bu tür davranışlar sportmenlik (Konter, 2006) kavramının özüne aykırı düşmektedir. Bununla birlikte gerek saha içindeki gerekse tribünlerdeki şiddet olayları nedeniyle spor günümüzde ahlak dışı davranışlarla anılmaya başlanmıştır. Bu da sporun toplumda dostluk, sevgi, hoşgörü gibi değerleri tahrip ettiği şeklinde algılanılmasına yol açmıştır (Tanrıverdi, 2012).

Ahlak kavramı insanlar arasındaki ilişkileri düzenlemek için konmuş kaidelerin bir bütünü (Güngör, 2000) olarak tanımlanabilir. Ahlak ve ahlak gelişimi, toplumun tüm değerlerine kayıtsız ve şartsız uymak değil, toplumsal uyum için değerler sistemi oluşturma (Senemoğlu, 1997), severek ve isteyerek iyi davranışları yapma, kötü davranışlardan sakınma alışkanlığıdır (Çağrı, 1981). Ahlaki gelişim ile birlikte kişinin, toplumun kuralları ve gelenekleri çerçevesinde kendisini denetleyebilmesi (Selçuk, 1995) gerekir. Toplumlar oluşan bu kuralları çatışmasız ve sürekliliğini sağlamak amacıyla çeşitli kurallar geliştirerek çeşitli kurumlar aracılığıyla insanlara öğretilirler. Bu kurumların başında aile ve okulun geldiği (Aydın, 1998) söylenebilir. Eğitimle bireyler ahlaki gelişim düzeyleri ile ilgili bir üst seviyeye geçme konusunda güdülenebilirler. Toplum genelinde geçerli ahlak kural ve ilkeleri bakımından eğitim almaları bireylerin daha üst seviyeli ahlaki değerlere ulaşabilmelerini sağlayacaktır (Akandere, Baştuğ ve Güler, 2009).

Eğitim programlarında yer alan öğretim ve ahlaki konular bir birinden ayrılmış gibi görünse de eğitimde genel amaç ahlak, kural ve sportmenlik gibi kavram ve ilkeleri çocuk ve gençlere kazandırmayı hedeflemektedir. Bu nedenle okullardaki beden eğitimi dersleri ve ders dışı sportif faaliyetlerinin özel bir önemi ve anlamı bulunmaktadır (Orhun, 1992). Sporun amacı,

insanın bedenen ve ruhen dengeli bir kişilik yapısının oluşmasını sağlamaktır (Hesapçıoğlu, 1994). Okul spor faaliyetleri, çocuk ve gençleri bir yandan sporun amacına uygun eğitirken diğer yandan da onları sporla pozitif ve doğru yönde eğitmeyi amaçlamaktadır (Orhun, 1992).

Ayrıca sportmenlik kavramının gelişmesinde görsel ve yazılı medyanın da etkisi yadsınamayacak kadar önemlidir. Basının sadece kazananın sevincine ortak olması ve onu takdir etmesi, kaybedenin ortaya koyduğu iyi davranışları değerlendirememesi ve tanıtmaması, spora katılan kişi ve kuruluşların sportmenlik anlayışına uygun davranışlarının olumlu yönde değerlendirilememesi bu konuda büyük eksikliklerin olduğunu ortaya koymaktadır (Pehlivan, 2004).

Bu bilgiler ışığında bu araştırmanın amacı, ortaokullarda işlenen beden eğitimi ve spor derslerinin bazı değişkenler açısından öğrencilerin sportmenlik davranışlarına olan etkisini belirleyebilmektir.

Yöntem

Araştırmanın evrenini; 2013-2014 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Malatya ili Battalgazi ilçesinde bulunan 66 ortaokulun yedi ve sekizinci sınıflarında okuyan 6650 öğrenci oluştururken, örneklemini ise evrenden tesadüfî yöntemle seçilmiş “Atatürk, Barbaros, Türk Telekom, Türkiye’ m ve Vakıfbank” ortaokullarının yedi ve sekizinci sınıflarında okuyan 670 öğrenci oluşturmaktadır (Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2014). Betimsel araştırmalarda büyük evrenlerde ulaşılması gereken sayının en az %10’a ihtiyaç duyulduğu (Arlı ve Nazik, 2001) dikkate alındığında örneklemdaki sayının evreni temsil ettiği söylenebilir.

Araştırmada, betimsel tarama yöntemlerinden birisi olan ‘Genel Tarama Modeli’ kullanılmıştır. Karasar (2010)’a göre genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek veya örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir.

Araştırmada gerekli olan verileri toplayabilmek amacıyla Koç, (2013) tarafından geliştirilmiş olan “Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği (BEDSDÖ)” kullanılmıştır. Ölçeğin Alpha güvenirlik katsayısı 0.85 olarak hesaplanmıştır. Cronbach’s Alpha katsayısının 0.70’in üzerinde olması ölçeğin güvenilir olduğunu (Arseven, 2001) göstermektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik değişkenlere bağlı olarak ölçek maddelerine verdikleri cevaplar SPSS 20 istatistik paket programı yardımıyla hesaplanmıştır. Araştırmada “Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği” maddelerinde ifade edilen duygu ya da davranışlar bu tür yaşantıların şiddet derecesine göre (1) Hiçbir zaman, (2) Nadiren, (3) Ara sıra, (4) Çoğu kez, (5) Her zaman gibi şıklardan birini işaretlemek suretiyle cevaplandırılmıştır. Araştırmada verilerin çözümlenmesinde frekans, yüzde, standart sapma, aritmetik ortalama, t- testi ve tekyönlü varyans analizi (ANOVA) testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık derecesi Alpha (α) yanılma düzeyi ise $p < .05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmada kullanılan ölçek maddelerinin seçenek aralıkları ve genel değerlendirmesi hesaplanarak aşağıda gibi belirlenmiştir (Sarigöz, Dönger ve Cengiz, 2015; Sarigöz, Cengiz ve Koca, 2015; Sarigöz, 2014).

$$SA = \frac{EYD - EDD}{SS} = \frac{5 - 1}{5} = 0,8$$

SA:	Seçenek Aralığı	1.00 - 1.79:	Hiçbir Zaman/Düşük Düzey
EYD:	En Yüksek Değer	1.80 - 2.59:	Nadiren/Orta Altı Düzey
EDD:	En Düşük Değer	2.60 - 3.39:	Ara Sıra/ Orta Düzey
SS:	Seçenek Sayısı	3.40 - 4.19:	Çoğu Kez/Orta Üstü Düzey
		4.20 - 5.00:	Her Zaman/Yüksek Düzey

Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinden elde edilen verilere ve bu verilere ilişkin istatistiksel bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. Ölçekteki davranışlara ilişkin betimleyici istatistikler (N=670)

M	Davranışlar	Ortalama	Ss
1	Oyunda rakibim düşerse kalkmasına yardım ederim	4.15	1.26
12	Öğretmenim olmasa bile öğretmenimin görevlendirdiği kişinin kararlarına saygı duyarım	4.07	1.26
14	Topu olmayan arkadaşımın topumu paylaşırım	3.95	1.33
16	Bir rakibim incindiğinde rakibimin yardım alabilmesi için oyunun durdurulmasını isterim	3.84	1.39
21	Rakibim güzel hareketler yaptığında onu güzel sözlerimle veya elimle tebrik ederim	3.78	1.41
19	Kazansam da kaybetsem de oyundan sonra rakip takım oyuncusu ile el sıkışırım	3.70	1.43
7	Yenildiğim zaman rakip kim olursa olsun onu tebrik ederim	3.64	1.48
9	Eğer rakibimin haksız yere cezalandırıldığını görürsem, durumu düzeltmeye çalışırım	3.64	1.45
11	Oyun sırasında rakibimle içeceğimi veya yiyeceğimi bölüşürüm	3.52	1.44
2	Oyunun sonunda yenilen arkadaşlarımın fazla üzülmemesi için onları rahatlatırım	3.51	1.37
4	Heyecanlanıp oyun kuralına uymadığımda rakibimden özür dilerim	3.49	1.45
5	Benden topu kurallara uygun olarak almayan rakibimden ben de topu aynı şekilde almaya çalışırım	2.65	1.52
8	Takım arkadaşım başarısız hareket yaptığında ona tepki gösteririm	2.51	1.39
22	Rakibimin gözünü korkutmak için topa sert müdahale ederim.	2.40	1.51
3	Oyun esnasında rakibin dikkatini bozmak için değişik sesler çıkarırım	1.83	1.26
18	Yenildiğim zaman başarısız olan takım arkadaşlarımı suçlarım	1.83	1.24
10	Oyunda öndeysem vakit geçirmek için topu sahanın ya da bahçenin dışına atarım	1.81	1.28
15	Yendiğim zaman karşı takım oyuncusuyla dalga geçerim	1.80	1.27
13	Rakip takımında bir oyuncu başarısız hareket yaptığında onunla dalga geçerim	1.77	1.27
17	Sinirlenince kimse görmeden bana yakın olan rakibimin ayağına tekme atarım ya da saçını çekerim	1.67	1.26
6	Oyunda rakibimi durdurmak için sakatlamayı göze alıp faul yaparım	1.64	1.19
20	Kazanmak için gerekirse hile yaparım	1.63	1.24

Genel aritmetik ortalama 2.86 puan ile orta düzeydedir.

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor derslerinin, sportmenlik davranışlarına olan katkısının genel olarak aritmetik ortalamasının orta düzeyde (2.86 puan ile) olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin, ölçek maddelerine verdikleri yanıtların aritmetik ortalamalarından “*Oyunda rakibim düşerse kalkmasına yardım ederim*” maddesinin en yüksek puanla orta üstü düzeyde, “*Kazanmak için gerekirse hile yaparım*” maddesinin ise en az puanla düşük düzeyde kaldığı belirlenmiştir.

Tablo 2. Cinsiyet değişkenine bağlı olarak öğrencilerin sportmenlik davranışlarını hissetme durumları

Cinsiyet Durumu	N	%	Ortalama	Ss	Sd	t-	p
Kadın	299	44,6	2.82	.47	668	-1.586	.113
Erkek	371	55,4	2.88	.52			
Toplam	670	100					p>0.05

Araştırmada, ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi ile sportmenlik davranışlarını hissetme durumları bakımından cinsiyet değişkenine bağlı olarak istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır ($t_{(668)} = -1.586$, $p > .05$). Dolayısıyla ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine bağlı olarak sportmenlik davranışları hissetme durumlarının cinsiyet gruplarına göre kadın öğrenciler ile erkek öğrencilerin birbirine yakın olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Sınıf düzeyi değişkenine bağlı olarak öğrencilerin sportmenlik davranışlarını hissetme durumları

Sınıf Düzeyi	N	%	Ortalama	Ss	Sd	t-	p
7. sınıf	216	32.2	2.79	.35	668	-2.344	.019
8. sınıf	454	67.8	2.89	.55			
Toplam	670	100					p<0.05

Araştırmada, sınıf düzeyi değişkenine bağlı olarak beden eğitimi ve spor dersi ile sportmenlik davranışlarını hissetme durumları bakımından ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir ($t_{(668)} = -2.344$, $p < .05$). Dolayısıyla ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi ile sportmenlik davranışları hissetme durumları bakımından 8. sınıfta okuyan öğrencilerin, 7. sınıfta okuyan öğrencilere göre daha sportmen düşündükleri söylenebilir.

Tablo 4. Babanın eğitim düzeyine bağlı olarak öğrencilerin sportmenlik davranışlarını hissetme durumları

Babanın Eğitim Düzeyi	N	%	Ort.	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Okuryazar değil	8	1.2	2.83	.87	Guruplar arası	1.251	4	.313	1.235	.295
İlkokul	348	51.9	2.86	.48	Guruplar içi	168.448	665	.253		
Ortaokul	207	30.9	2.92	.45	Toplam	169.699	669			
Lisans	90	13.4	3.01	.58						
Lisansüstü	17	2.5	3.02	.71						p>0.05
Toplam	670	100								

Araştırmada, babanın eğitim düzeyi değişkenine bağlı olarak öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi ile sportmenlik davranışlarını hissetme durumları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır ($F_{(4,665)} = 1.235, p > .05$). Dolayısıyla ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi ile sportmenlik davranışları hissetme durumlarının babanın eğitim düzeyine bağlı olarak öğrenci görüşlerinin birbirine denk olduğu söylenebilir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin gördükleri beden eğitimi ve spor derslerinin, sportmenlik davranışlarına katkısının genel olarak aritmetik ortalamasının beklenenden (*orta düzey*) düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin, ölçek maddelerinden “*Oyunda rakibim düşerse kalkmasına yardım ederim*” maddesine en yüksek puanla orta üstü düzeyde, “*Kazanmak için gerekirse hile yaparım*” maddesine ise en az puanla düşük düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin sportmenlik davranışlarıyla ilgili bilinçlerinin orta düzeyde olmasına karşın yine de yeterli düzeyde olmadığı söylenebilir. Bu bağlamda sportmenlik kavramının temeli, aile ortamı ile okul sıralarında atılarak büyük bir yaşam disiplini olarak bireylere öğretilmeli ve spor yorumundan en ince sportif etkinliklere kadar bu ana ilkedен ayrılmamak gerektiği bireylere aktarılmalıdır (Gökçe, 1991). Beden eğitimi dersleri ile spor branşları ahlaksal (sportmenlik) davranışların geliştirilmesi ve uygulanmasında önemli bir konuma sahiptir (Drewe, 2000). Spor yapan öğrencilerin spor yapmayanlara kıyasla daha yüksek ahlaki yargı düzeyine sahip olduğu (Akandere ve diğerleri, 2009) söylenebilir. Bu bağlamda sportif oyunları yarışma ve kazanma endeksli değil, eğlenmeyi, hoşça vakit geçirmeyi, diğer insanlarla etkileşim içerisinde olmayı öne çıkaran sportif organizasyonların düzenlenmesi çocuk ve gençlerin gelişim özelliği de dikkate alındığında daha eğitsel olduğu (Pehlivan, 2004) söylenebilir.

Araştırmada, cinsiyet değişkenine bağlı olarak ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi ile sportmenlik davranışlarını hissetme durumları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Bu durumda ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi ile sportmenlik davranışları hissetme durumlarının cinsiyet gruplarına göre benzer olduğu söylenebilir. Konu ile ilgili araştırmaların bazılarında spor yapan kadın öğrencilerin ahlaki yargı düzeyinin, spor yapan erkeklerden daha yüksek olduğu (Akandere ve diğerleri, 2009), öğrencilerin cinsiyetleri ile ahlak yargıları arasında önemli bir ilişki olduğu bulunmuştur (Kaya, 1993). Şebin, Tozoğlu, Yılmaz, Bostan ve Demirel (2007), araştırmalarında, katılımcı kadın ve erkek öğrencilerin sportmenliğe ilişkin görüşlerinin olumlu yönde olduğunu belirtmektedirler.

Araştırmada, sınıf değişkenine bağlı olarak ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi ile sportmenlik davranışlarını hissetme durumları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir. Bu durumda ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi ile sportmenlik davranışları hissetme durumlarının sınıf gruplarına göre benzer olmakla beraber puan olarak sekizinci sınıf öğrencilerinin daha fazla bu kavramı hissettikleri söylenebilir. Türk Milli Eğitim sisteminde sportif erdem ve sportmenlik ile ilgili amaçlar, ilkökul ve ortaokul beden eğitimi dersi müfredatında yer almaktadır (Koç, 2013). Sportmenlik çalışmalarının, bireylere ilk ve ortaokul döneminde; beden eğitimi derslerinden başlatılması, geleceğin sporcu, antrenör, spor adamı, hakem, yazar ve seyircisinin bu kitle içinden çıkacak olması bakımından önemlidir (Yıldıran, 2002). Sporcuların altyapıdan itibaren eğitimciler (Antrenör, Beden Eğitimi Öğretmenleri vb.) tarafından sportmence davranışlar gösterecek

şekilde yetiştirilmeli ve sporculara altyapı ve okul maçlarında sportmenliği teşvik edici uygulamaların yapılması gerekir (Gürpınar, 2009). Unutulmamalıdır ki eğitim kurumlarında (Okul, Kulüp vb.) sportif erdem, etik ve sportmenlik gibi konularda iyi bir eğitim verilmediği bir ortamda, spor sahalarında sportmence davranışları görme durumunun imkânsız olacağı söylenebilir (Koç, 2013).

Araştırmada, babanın eğitim değişkenine bağlı olarak ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi ile sportmenlik davranışlarını hissetme durumları bakımından anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Bu durumda ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi ile sportmenlik davranışları hissetme durumlarının ailelerinin eğitim düzeylerine göre benzer olmakla beraber aritmetik puan anlamında lisansüstü düzeyde eğitim alan babanın çocuklarını sportmenlik davranışları konusunda daha fazla bilinçli davranmaya yönlendirdikleri söylenebilir.

Sonuç olarak; ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor derslerinin, sportmenlik davranışlarına katkısını bazı değişkenler açısından belirleyebilmek amacıyla yapılan bu araştırmada; öğrencilerin ölçüğe verdikleri yanıtlardan hareketle, ölçüğün genel aritmetik ortalamasının beklenenden düşük olduğu, cinsiyet ve babanın eğitim düzeyi demografik değişkenlerine bağlı olarak öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerinin sportmenlik davranışlarına olan katkısı hakkındaki görüşlerinin birbirine denk olduğu, ancak sınıf düzeyine bağlı olarak öğrenciler arasında anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

Beden eğitimi ve spor derslerine eğitim kurumlarındaki tüm öğrencilerin geniş çaplı katılımlarının sağlandığı dersler haline getirilerek, sportmenlik kavramının gelişiminin sağlanması gerekir. Sportmenlik kavramını sadece beden eğitimi ve spor dersleri ile okul sporlarıyla sınırlı tutulmamalı, bir yaşam disiplini olarak ele alınmalıdır. Ayrıca, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından tüm eğitim kurumlarında öğrencilere sporda hoşgörü ve ahlak gibi temeller altında eğitimler verilerek öğrencilerin bu konuda bilinçlenmeleri sağlanmalıdır. Yine Yüksek Öğretim Kurumlarına bağlı olarak özellikle genç bireylere eğitim veren; Eğitim, Spor Bilimleri Fakülteleri ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarının bölümlerinde okuyan tüm öğrencilerin, eğitim öğretim programlarında sporun psikolojik ve sosyolojik boyutlarından bahseden derslerin de zorunlu olması gerekir.

KAYNAKLAR

- Akandere M, Baştuğ G, Güler DE (2009). Orta öğretim kurumlarında spora katılımın çocuğun ahlaki gelişimine etkisi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1): 59–68.
- Arlı M, Nazik MH (2001). *Bilimsel araştırmaya giriş*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Arseven A (2001). *Alan araştırma yöntemi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Aydın G (1988). Çocuğun kişilik gelişiminde öğretmenin rolü. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Ankara: Rehber Yayınevi, 129: 15.
- Çağrı M (1981). *Ahlakımız*. İstanbul: Ertu Matbaası.
- Drewe BS (2000). The logical connection between moral education and physical education. *Journal of Curriculum Studies*, 32(4): 561–573.
- Gökçe A (1991). *Sporda erdemlik: Fair play. türk-alman kültür diyalogunda spor ahlakı ve spor felsefesine yeni yaklaşımlar*. İstanbul: Maya Matbaacılık ve Yayıncılık.
- Güngör E (2000). *Ahlak psikolojisi ve sosyal ahlak*. İstanbul: Ötüken Yayıncılık.
- Gürpınar B (2009). *Basketbol ve futbol hakemlerinin karşılaştıkları sportmenlik dışı davranışlar ve bu davranışların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Hesapçoğlu M (1994). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. İstanbul: Beta Basım Yayın.
- Karasar N (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya M (1993). *Bazı kişisel değişkenlere göre üniversite öğrencilerinin ahlaki yargıları*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Koç Y (2013). Beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ölçeği (BEDSDÖ): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1): 96–114.
- Konter E (2006). *Spor psikolojisi el kitabı*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü (2014). Battalgazi Milli Eğitim İlçe Müdürlüğü, İstatistik Bölümü, Malatya.
- Orhun A (1992). Fair play okul sporunda bir eğitim ilkesidir. Spor Bilimleri II. Ulusal Kongre Bildirileri, 20–22 Kasım 1992, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Pehlivan Z (2004). Fair play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2): 49–53.
- Sarıgöz O (2014). Öğretim teknolojilerinin kullanımına yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Beşeri ve Hakemli Akademik Bilimler Dergisi*, 5(10): 100–116.
- Sarıgöz O, Cengiz M Ş, Koca M (2015). Öğretmen adaylarının kuantum öğrenme modeli hakkındaki düşüncelerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Beşeri ve Hakemli Akademik Bilimler Dergisi*, 12: 1–11.

Sarıgöz O, Dönger A, Cengiz M Ş (2015). Öğretmenlerin çevre eğitimi ve çevre sorunları hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Beşeri ve Hakemli Akademik Bilimler Dergisi*, 14: 1–18.

Selçuk Z (1995). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Pegem Yayınları.

Senemoğlu N (1997). *Gelişim öğrenme ve öğretim*. Ankara: Ertem Yayıncılık.

Şebin K, Tozoğlu E, Yılmaz S, Bostan Ö, Demirel N (2007). Spor yapan üniversite öğrencilerinin fair play'e ilişkin görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(2) 30 Mart 2015 tarihinde <http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunibesyo/article/view/1025000977> adresinden erişildi.

Tanrıverdi H (2012). Spor ahlakı ve şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8): 1071–1093.

Tel M (2014). Türk toplum yaşantısında fair play. *International Journal Of Science Culture and Sport, special Issue 1*: 694–704.

Yıldırım İ (2002). Fair play kapsamı, Türkiye'deki görünümü ve geliştirme perspektifleri. 7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, 27–29 Ekim 2002, Antalya.